

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-68>

УДК 336.717

Катерина ЛАРІОНОВА

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4462-9858>

e-mail: larionovak@khmnu.edu.ua

Наталія ТАНАСІЄНКО

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0001-6887-903X>

e-mail: nataly_tanasienko@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

У дослідженні проаналізовано та узагальнено теоретичні аспекти сутності «кредитний ризик» банку. Визначено особливості кредитного ризику банківських установ. Сформульовано авторське визначення кредитного ризику, яке дає змогу максимально врахувати його сутнісні ознаки та вказує на вартісне вираження реалізації кредитного ризику і акцентує, що порушення умови повернення позикових коштів може бути спричинене дією як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Розглянуто основні етапи управління кредитним ризиком банківської установи: підготовку стратегії, планування, ідентифікацію, оцінку, вибір методів, контроль і коректування. Охарактеризовано особливості методів оцінки та методів управління кредитним ризиком.

Ключові слова: кредитний ризик, банківське кредитування, управління кредитним ризиком, методи оцінки кредитних ризиків.

Katerina LARIONOVA, Nataliia TANASIENKO

Khmelnitskyi National University

THEORETICAL BASICS OF THE BANK'S CREDIT RISK MANAGEMENT

The purpose of the research is to generalize the existing theoretical and applied aspects, theoretical and methodological principles of neutralization of credit risks of banks in conditions of instability of the development of the financial market of Ukraine.

Theoretical aspects of the essence of "credit risk" of the bank are analyzed and summarized in the article. The specifics of credit risk of banking institutions are determined. The author's definition of credit risk is formulated, which makes it possible to take into account its essential features as much as possible and indicates the value expression of the realization of credit risk and emphasizes that the violation of the condition of return of loan funds can be caused by the action of both external and internal factors. The main stages of credit risk management of a banking institution are considered in the research. They are: strategy preparation, planning, identification, evaluation, selection of methods, control and adjustment. The features of assessment methods and methods of credit risk management are characterized in the article.

The risk management of the bank's credit portfolio can be reduced to the following - it is a set of methods and techniques, the application of which allows you to identify, evaluate, influence and control credit risk in order to maintain the balance of the credit portfolio and minimize possible losses from its implementation in practice. The purpose of this management is the formation of a credit portfolio with parameters that will ensure the highest profitability with the lowest risks.

Keywords: credit risk, bank lending, credit risk management, credit risk assessment methods.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Негативні наслідки коронакризи, військової агресії з боку росії, що суттєво послабили вітчизняну банківську систему, виявили неготовність більшості банків до оперативного та адекватного коригування кредитної політики в напрямку пошуку оптимального співвідношення між потребами клієнтів у кредитних ресурсах, ризиками кредитування, вимогами до забезпечення ліквідності, вимогами до забезпечення кредитних коштів суб'єктів господарювання реальними активами тощо. Сьогоднішня ситуація на фінансовому ринку зумовлює найбільшу загрозу виникнення проблеми масового неповернення кредитів, нестабільного курсу гривні, внаслідок чого населення починає у надвеликих обсягах переводити свої заощадження в іноземну валюту, що також сприяє посиленню кризових явищ в економіці, зростанню безробіття, втраті житла яке виступало заставою, міграції населення. Все це вказує на необхідність вжиття рішучих та ефективних заходів для зниження кредитних та ринкових ризиків банківських установ й підтримання їх фінансової стійкості, що і зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій

Фундаментальні основи банківського ризик-менеджменту закладені Ф. Аленом, Х. Грюнінгом, Х. Димакосом, У. Деволом, Г. Дрізом, Г. Кауфманом, Г. Марковіцем, Н. Мерфі, П. Роузом, Дж. Сінкі та ін. Грунтовні дослідження щодо управління кредитними ризиками банку здійснені українськими науковцями та практиками, зокрема: В. Буряком, Т. Васильєвою, О. Васюренком, В. Вітлінським, П. Гармидаровим, В. Грушком, О. Дзюблюком, А. Єпіфановим, О. Лаврушиним, Р. Набоком, О. Пернарівським, Л. Примостою, І. Салом, Н. Хохловим, А. Чугуновим та іншими. В той же час, не дивлячись на наукові здобутки та практичний досвід щодо кредитного ризик-менеджменту, низка питань все ще залишається

невирішеною остаточно, а саме уточнення сутності поняття «кредитний ризик банку» і вдосконалення його класифікації, поглиблення теоретичних основ управління кредитним ризиком банку, зокрема удосконалення науково-методичних і практичних підходів до формування механізму управління ним; розвиток науково-методичних підходів до оцінки кредитного ризику в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Актуальність вирішення зазначених питань та їх практична значущість зумовили вибір теми наукового дослідження.

Формування цілей статті

Метою дослідження є узагальнення існуючих теоретичних і прикладних аспектів, теоретико-методичних засад нейтралізації кредитних ризиків банків в умовах нестабільності розвитку фінансового ринку України.

Виклад основного матеріалу

Кредитна діяльність є підґрунтям банківського бізнесу, головною метою якої є прагнення досягти комерційного успіху шляхом зміцнення та підвищення надійності кредитного портфеля, при якому буде забезпечено максимальної дохідності при мінімальному рівні кредитного ризику. Банківське кредитування активізує домогосподарства, державний та корпоративний сектор економіки.

В умовах сьогодення банківські установи повинні вдосконалити стратегію та тактику кредитування, адже нестабільність соціально-економічної ситуації та нові виклики зовнішніх факторів спричиняють ризики неповернення кредитів. Ризики банківського кредитування можуть викликати непередбачувані зміни в обсязі та структурі активів, вплинути на банківську прибутковість, ліквідність та платоспроможність. Тому, мінімізація негативного впливу ризику кредитування на функціонування банківських установ є однією із найважливіших проблем в умовах фінансової невизначеності. Управління кредитними ризиками – проблема, яка і в подальшому потребує теоретичного дослідження в контексті превентивного виявлення ризиків та зведення їх до мінімуму, а в результаті – збільшення дохідності банківського сектору, підтримання фінансової стійкості та надійності банківських установ.

У межах даного дослідження необхідно, в першу чергу, визначитися з термінологічним змістом основного поняття «кредитний ризик». Різноманітні джерела економічної інформації подають багато визначень кредитного ризику. Деякі з них переплітаються і дублюються, а деякі вирізняються оригінальністю і нестандартністю підходу, однак єдиного підходу не існує, а тому понятійний апарат потребує докладного аналізу та уточнення (таблиця 1).

Таблиця 1

Трактування сутності поняття «кредитний ризик» в наукових джерелах

Джерело	Сутність
Ймовірність збитків	
Постанова НБУ № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [1]	розмір очікуваних втрат (збитків) за активом унаслідок дефолту боржника/контрагента
Бандурка А.М., Глушенко В.В. [2]	ймовірність збитків у зв'язку з несвочасним поверненням позичальником основного боргу і відсотків за ним
Никитіна К. [3, с.232]	ситуативна характеристика в сфері кредитних відносин, яка пов'язана з імовірністю отримання збитку або недоотримання певного рівня доходу, що виникає внаслідок невиконання будь-яких зобов'язань однією зі сторін або реалізації певного
Ризик несплати позичальником основного боргу і відсотків	
Бондарчук М., Алексєєв І., Кльоба Л. [4]	ймовірність несплати позичальником основного боргу та відсотків за користування кредитом, які належать до сплати, у терміни, визначені кредитним договором
Джулай І. [5]	ризик неповернення у встановлений термін основного боргу та процентів за кредитом, що належать кредиту відповідно до кредитного договору
Невиконання умов договору та зобов'язань за ним	
Принципи управління кредитними ризиками [6]	можливість невиконання позичальником або протилежною стороною взятих на себе зобов'язань відповідно до встановлених умов
МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» [7]	ризик того, що одна сторона контракту про фінансовий інструмент не зможе виконати зобов'язання і це буде причиною виникнення фінансового збитку іншої сторони
Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [8]	наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком (його підрозділом) або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання
Невизначеність чи недостатність інформації	
Левченко В. [9, с.203]	наслідок прийняття рішень в умовах невизначеності або повної невизначеності;
Втрата частини активів банку	
Серік Ю. [10, с.12]	ймовірність того, що вартість частини активів банку, особливо кредитів, зменшиться або буде зведена до нуля;
Верхуша Н. [11, с. 20].	Кредитний ризик банку – це ймовірність зміни вартості або визнання активів банку знеціненими/нестратегічними через відкриття ризикової позиції, що виникає під впливом та внаслідок взаємодії зовнішніх і внутрішніх щодо банку ризик-факторів, і характеризується суттєвими несприятливими відхиленнями від очікуваних результатів

Як видно з таблиці 1 єдиного підходу до трактування сутності «кредитний ризик банку» не існує, це підтверджує багатоаспектність даної категорії (як вірогідності ймовірності збитків; ризику несплати позичальником основного боргу і відсотків; невиконання умов договору та зобов'язань за ним; невизначеності чи недостатності інформації; втрати частини активів банку), тобто в науковій літературі виділяється кілька підходів до інтерпретації поняття «кредитний ризик».

Також, аналізуючи нормативні документи, можна виділити два трактування терміну «кредитний ризик». У Положенні Національного банку України «Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями» кредитний ризик трактується як «ризик невиконання позичальником зобов'язань за кредитними операціями банку, тобто ризик того, що сплата позичальником відсотків і основного боргу за кредитними операціями проводитиметься з відхиленнями від умов кредитної угоди або взагалі не проводитиметься» [1]. Також, дослідження категорії кредитного ризику потребує наведення його визначення з точки зору Базельського комітету, а саме у принципах управління кредитним ризиком він визначений як «...можливість невиконання позичальником або протилежною стороною взятих на себе зобов'язань відповідно до встановлених умов» [6]. Однак у другій редакції Базельських угод (Базель II) кредитний ризик характеризується як ризик втрат, що виникає внаслідок дефолту у кредитора або контрагента [13]. Тому слід зауважити, що Базельський комітет, визначаючи кредитний ризик, визначає як джерело його виникнення, насамперед, кредитування, але враховує ризик невиконання зобов'язань контрагента за іншими операціями, а також його визначення пов'язують з втратами внаслідок дефолту контрагента.

На нашу думку, кредитний ризик слід розглядати як комплексне поняття, що включає в себе:

- невиконання, тобто неповне або несвоєчасне виконання позичальником умов кредитного договору через фінансові труднощі, свідому відмову, недоліки кредитної угоди;
- неспроможність виконання позичальником своїх зобов'язань перед банківською установою через втрату працездатності, обмеження або позбавлення волі, роботи як джерела заробітку;
- неможливість забезпечити повернення кредиту через знецінення або втрати застави, порушення зобов'язань страховиком, гарантом, поручителем;
- отримання фінансових втрат банком-кредитором через списання безнадійної заборгованості по кредитах, розбалансування грошових потоків, недоотримання доходів по кредитних операціях.

Запропоноване тлумачення, на відміну інших, ґрунтується на комплексному баченні та враховує виділення в структурі кредитного ризику чотирьох рівнів реалізації: кредитної угоди, позичальника, забезпечення кредиту та банку-кредитора, що дає змогу всебічно висвітлити економічну природу кредитного ризику та дасть можливість сформулювати комплексне бачення та враховувати повну сукупність ознак кредитного ризику на всіх рівнях його реалізації.

Досліджуючи сутність кредитного ризику банківської установи доцільно також визначити його особливості (таблиця 2).

Таблиця 2

Особливості сутності кредитного ризику банківської установи

Особливості сутності кредитного ризику	Характеристика
1. Для банківської установи кредитний ризик має подвійний характер	Виражається в умовному поділі на кредитний ризик окремої активної операції і ризик, пов'язаний з управлінням портфелем активних операцій. Тому є доцільним проводити дослідження кредитного ризику банківських установ на двох рівнях – індивідуальному та портфельному
2. Кредитний ризик тісно переплітається з іншими видами ризиків, що притаманні банківській діяльності	Наприклад, якщо кредитний ризик призвів до фінансових втрат, то банківська установа може стикнутися з наступними ризиками: ліквідності, неплатоспроможності та ризиком втрати репутації. Крім названих ризиків, можливими також є інфляційний ризик - у випадку якщо кредит видавався на довгостроковий період з фіксованою процентною ставкою, валютний ризик – у випадку, коли кредит був виданий в іноземній валюті, відсотковий ризик може виникати внаслідок розбалансованості активів та пасивів за строками та при видачі кредиту з плаваючою процентною ставкою, ринковий ризик - при зміні ринкової вартості забезпечення кредиту.
3. Кредитному ризику властива невизначеність наслідків	Ця характеристика кредитного ризику визначається недетерміновістю його фінансових результатів, тобто кредитний ризик може супроводжуватися як суттєвими фінансовими втратами для банку, так і формуванням додаткових його доходів. Разом з тим кредитний ризик характеризується та вимірюється рівнем можливих несприятливих наслідків, що зумовлює необхідність застосування банківською установою методів впливу на чинники кредитних ризиків та компенсації негативних наслідків їх впливу з метою досягнення як прибутковості активних операцій окремого банку, так і стабільності функціонування банківської системи країни в цілому
4. Кредитному ризику притаманна динамічність, тобто рівень кредитного ризику не є незмінним	Перш за все, він залежить від тривалості здійснення фінансової операції, тому що фактор часу самостійно впливає на рівень даного ризику. Крім того, показник рівня кредитного ризику значно варіює під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів, оскільки як банківська установа, так і її клієнт, здійснюють свою діяльність в економічному, соціальному, політичному динамічному середовищі.
5. Оцінка кредитного ризику також має суб'єктивний характер	оскільки визначається різним рівнем повноти та достовірності інформаційної бази, кваліфікації менеджерів банку, їх досвіду у сфері ризик-менеджменту та іншими факторами, що є специфічними для кожного конкретного виду активів: для кредитних вкладень – кредитоспроможність позичальника, якість забезпечення, якість обслуговування (недотримання фінансової дисципліни позичальником кредиту, своєчасність погашення тощо), для вкладень у цінні папери – фінансова стабільність емітента, умови випуску й обігу, котирування на біржі.

Джерело: систематизовано на основі [4; 14; 15]

Таким чином, на основі проведеного аналізу визначень поняття «кредитний ризик банку», а також на підставі узагальнення його сутнісних характеристик та особливостей, доцільно сформулювати власне визначення кредитного ризику «це – ризик, який характеризується кількісно оціненою невідповідністю очікуванням числових, просторових та часових параметрів грошових потоків, які згідно з узятими фінансовими зобов'язаннями контрагент мав би направити банку, та виникає внаслідок дії внутрішніх керованих та зовнішніх некерованих факторів, що в результаті призводить до можливих втрат капіталу та надходжень».

На нашу думку, дане визначення «кредитного ризику» дає змогу максимально врахувати сутнісні його ознаки, адже воно є універсальним з точки зору врахування імовірної природи ризикової діяльності, характеру дії кредитного ризику, причин виникнення та наслідків для банківської установи, також у ньому вказується як суб'єкт так і об'єкт ризику. Крім того, запропоноване визначення «кредитного ризику» вказує на вартісне вираження реалізації кредитного ризику і акцентує, що порушення умови повернення позикових коштів може бути спричинене дією як зовнішніх, так і внутрішніх чинників.

На наше переконання, управління кредитним ризиком банку представляє собою сукупність прийомів та засобів, застосування яких дає можливість виявлення, оцінки впливу і контролю за кредитним ризиком з метою одержання запланованого доходу від здійснення кредитної операції, недопущення виникнення ризикової події та зменшення ризику до прийнятного рівня з метою забезпечення ефективної діяльності банківської установи.

Позитивом в запропонованому визначенні є акцентування уваги на меті кредитної операції, тобто на одержанні прибутку, що перевищує запланований рівень і на тому, що управління кредитним ризиком виступає одним з методів забезпечення ефективної діяльності банку.

Управління кредитним ризиком складається з послідовності дій, які поділяються на етапи. Їх особливістю є тісний взаємовплив та взаємозв'язок. Аналіз наукових праць щодо питання управління кредитним ризиком банківської установи дозволив дійти висновку, що основними етапами повинні бути підготовка стратегії, планування, ідентифікація, оцінка, вибір методів, контроль і коректування.

Характеристика окремих етапів управління кредитним ризиком банку, зміст і результати, що мають бути досягнуті внаслідок їх реалізації, подані у таблиці 3.

Таблиця 3

Основні етапи управління кредитним ризиком банківської установи

Етап ухвалення рішення	Зміст етапу	Результат етапу
Підготовка стратегії управління кредитним ризиком	Підготовка кредитної політики, політики управління ризиками, політики моніторингу кредитного ризику, визначення рівнів толерантності та регламентація управлінських рішень у відповідності до стратегічних цілей банківської установи, розробка складових тактики управління	Забезпечення належної нормативно-методичної бази для можливості ухвалення вірних управлінських рішень і якісної організації кредитного ризик-менеджменту банку
Планування кредитного ризику	Визначення мети, на яку видаватиметься кредит, встановлення рівня прийнятного ризику кредитної операції у відповідності до принципів кредитної політики, обґрунтування кредитних продуктів банківської установи за принципом ризик/дохід	Виявлення «вузьких місць» в діяльності позичальника і недоліків в розроблених кредитних продуктах з метою прийняття лише запланованого рівня ризику, що не нестиме загрозу для банківської установи
Ідентифікація ризику	Виявлення невизначеності в діяльності позичальника, дослідження джерел загроз та можливих втрат. Ранжування факторів відповідно до їх значимості та розробка карти ризиків	Формування в банківських працівників уяви про загрози і ризики, які може нести кредитна операція, а також аналіз їх впливу на діяльність позичальника і кредитний портфель банку
Оцінка та вимір ризику	Кількісна та якісна оцінка рівня ризику, його можливої тривалості й загроз, які він може спричинити. Застування методів оцінки та прогнозування ризику	Формування критеріїв оцінки ризиків, форми і розміру його прояву та впливу на ефективність діяльності банку
Вибір методів управління ризиком	Формування і регламентація методів управління ризиком, аналіз ефективності їх впливу на ризикову подію та результативності в конкретній кредитній операції. Відповідність лімітам, резервам, нормативам.	Забезпечення набором інструментів управління у відповідності до прийнятих методів
Оцінка результатів, контроль і коректування	Контроль та моніторинг практичної реалізації методів управління і розробка тактичних рекомендацій щодо їх оптимізації	Вчасне виявлення похибок і відхилень від очікуваних результатів і формування пропозицій щодо їх коректування

Джерело: систематизовано на основі [4; 10; 16]

Оцінка кредитних ризиків є складним та багатограним процесом, який вимагає поєднання різних методів та джерел інформації для максимально точної оцінки ризиків та прийняття рішень щодо кредитування. Характеристика методів та необхідна інформація для оцінки кредитних ризиків представлена в таблиці 4.

Слід зазначити, що у банківській практиці для ефективного управління ризиком кредитного портфеля використовують наступні методи: диверсифікація; лімітування; створення резервів для покриття

можливих втрат; сек'юритизація, хеджування. Характеристику методів управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля представлено в таблиці 5.

Таблиця 4

Характеристика методів оцінки кредитних ризиків

Методи оцінки кредитних ризиків	Особливості методу	Необхідна інформація для розрахунку
Методи експертних оцінок		
Метод «Дерева рішень»	Графічна побудова варіантів рішень, котрі можуть бути прийняті	Показники ризику для кредитного портфеля банку
Коефіцієнтний аналіз	Експертний аналіз динаміки економічних коефіцієнтів, які характеризують кредитоспроможність позичальника через порівняння його показників з середніми показниками по галузі	Показники кредитоспроможності та фінансового стану позичальника
Метод рейтингів	Згідно методики банківська установа розраховує рейтинг і на основі цього робить висновок про кредитоспроможність позичальника	Показники фінансового стану позичальника
Статистичні методи		
Метод «Монте-Карло»	Моделювання випадкових процесів за даними характеристиками	Аналізуються різні варіанти реалізації проекту. Ймовірні характеристики: ймовірна кредитна відсоткова ставка
Скорингові моделі	Математична або статистична модель, за допомогою якої банк намагається визначити ймовірність повернення кредиту конкретним позичальником на основі кредитної історії	Використання інтегральних показників щодо кожного клієнта: професія, дохід, вік, стаж роботи тощо
Таксономічний аналіз	Застосування таксономічних процедур для групування об'єктів, котрі характеризуються великим числом ознак, що дає змогу впорядкувати елементи сукупності	Використання показників ризику та прибутковості діючого кредитного портфеля
Аналітичні методи		
Стрес-тестування	Аналіз зміни кількісних показників ризику в динаміці	Використання показників ризику кредитного портфеля

Джерело: систематизовано на основі [10; 17; 18]

В цілому на практиці в процесі діяльності банківської установи важливі всі етапи управління кредитним ризиком, адже між ними існує взаємозв'язок. Це означає, що у випадку неякісного виконання хоча б одного з етапів зумовлені цим упущення обов'язково відобразяться на якості наступних етапів і фінансовому результаті від даної кредитної операції банку.

Таблиця 5

Характеристика методів управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля

Метод	Особливості застосування	Ефект застосування
Диверсифікації	- розподіл кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (форма власності, розмір капіталу), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон);	- можливість знизити загальний кредитний ризик, пов'язаний із проблемами у конкретній галузі та з тим чи іншим позичальником; - слід застосовувати зважено та обережно, спираючись на статистичний аналіз та прогнозування, враховуючи рівень підготовки кадрів; - надмірна диверсифікація призводить до зростання кредитного ризику;
Внутрішньобанківське лімітування	- встановлення максимально допустимих розмірів наданих позик (в абсолютних та відносних показниках); - розмір ліміту коригується залежно від поточного фінансового стану боржника і прогнозої оцінки його майбутнього фінансового стану; - обмежує концентрацію кредитного портфеля в розрізі окремих позичальників, галузей, секторів економіки, регіонів	- уникнення критичних втрат унаслідок необдуманого концентрації будь-якого виду ризику; - диверсифікація кредитного портфеля та забезпечення стабільних доходів;
Резервування	- акумуляція частини коштів на спеціальному рахунку для компенсації неповернених кредитів; - резерви створюються на основі оцінки кредитного портфеля з урахуванням можливих втрат	- уникнення негативного впливу кредитних ризиків на величину основного капіталу; - підвищує надійність і стабільність банківської системи в цілому;
Сек'юритизація	- продаж активів банку шляхом перетворення їх у цінні папери, які в подальшому розміщуються на ринку; - передбачає розмежування функцій кредитора й емітента цінних паперів (інвестори приймають грошові потоки щодо погашення боргу та сам ризик неповернення кредитів).	- можливість банка передавати кредитний ризик інвесторам; - знижує рівень процентного та кредитного ризиків, ризику втрати ліквідності; - розширюється коло інвесторів; - покращує якість активів і показники адекватності капіталу.
Хеджування	- строкові фінансові угоди, механізм дії яких дозволяє мінімізувати ризики зміни ціни фінансових інструментів у майбутньому	- знижує ступінь цінового ризику через проведення операцій хеджування; - відсутні позиційні ліміти і обмеження на частку ринку; - для позабіржових інструментів відсутні щоденні вимоги по варіаційній маржі

Джерело: систематизовано на основі [19; 20; 21]

Реалізація ризику кредитного портфеля може спричинити значні негативні наслідки для банку. Це може бути – зниження прибутковості кредитних операцій банківської установи через значні неповорнення кредитних коштів позичальниками та пов'язані з цим втрати. Це може бути неможливість розрахунку за власними зобов'язаннями, втрата репутації та довіри клієнтів до даного банку. Через це наявність налагодженого механізму управління кредитним ризиком дозволить не тільки вберегтися від вищезазначених наслідків, але і забезпечити ефективне функціонування банківської установи, яке спрямоване на довгострокову перспективу та розвиток.

Для одержання прибутку банківським установам треба якісно управляти кредитним ризиком, а не уникати його, оскільки від цього залежить ефективність їх діяльності та фінансова безпека. Неповорнення кредиту відображається на стані власного капіталу банків та на результатах їх роботи

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Підводячи підсумок можна зробити висновок, що в статті набув подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат кредитного ризику, а саме уточнено зміст понять: «кредитний ризик банку», яке, на відміну від існуючих, враховує одночасно такі сутнісні ознаки, як імовірна природа ризикової діяльності, характер дії якої розглядається у поєднанні суб'єктно-об'єктного, причинно-наслідкового аспектів; «управління кредитним ризиком банку», яке на відміну від існуючих, акцентує увагу на меті кредитної операції, а саме на отриманні прибутку не нижчого за запланований рівень та на тому, що управління кредитним ризиком є одним із методів забезпечення ефективності діяльності банківської установи.

Управління кредитним ризиком – це постійний процес, який вимагає систематичного моніторингу, аналізу та актуального реагування на зміни на фінансовому ринку та у фінансовому стані клієнтів. Інструменти та методи управління кредитним ризиком можуть різнитися в залежності від внутрішніх та зовнішніх факторів, але мета залишається стабільною – зниження кредитного ризику та забезпечення стійкості банку.

Література

1. Постанова Правління НБУ №368 від 28.08.2001 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Бандурка О.М. Гроші і кредит / О.М. Бандурка, В.В. Глущенко, А.С. Глущенко. – Львів: Магнолія, 2014. – 368 с.
3. Никитіна К. Кредитний ризик: генезис і дефініція / К. Никитіна // Торговля і ринок України : зб.наук.праць. – Донецьк, 2009. – С.231- 239.
4. Бондарчук М. К. Банківська система : навч. посіб. / М.К. Бондарчук, І.В. Алексеев, Л.Г. Кльоба. – Львів : Ліга-Прес, 2017. – 246с.
5. Джулай І. А. Щодо оцінки ризиків і механізмів їх зниження в комерційних банках / І.А. Джулай // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. – Кіровоград: КНТУ, 2017. – Вип. 12, Ч. 1. – С. 224-229.
6. Принципи управління кредитними ризиками. Базельський комітет з банківського нагляду. Базель, від 01.09.2000 р. №996_035. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_0356
7. Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2007_ukr.pdf
8. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» від 15.03.2004 (документ v0104500-04). НБУ. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04#Text>
9. Левченко В. Актуальні проблеми визначення та мінімізації ризиків українських підприємств / В. Левченко, О. Галушко, М. Скрипова // Економічний простір : збірник наук.праць. – 2018. – №2/20. – С. 200-206.
10. Серік Ю.В. Вдосконалення методів управління кредитним ризиком / Ю.В. Серік // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць. – 2016. – №12. – С.11-14.
11. Верхуша Н. П. Сутність кредитного ризику банку та його фактори / Н.П. Верхуша // Вісник Української академії банківської справи. – 2016. – № 2. – С. 67-73.
12. Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків [Електронний ресурс] : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 06.07.2000 № 279. – URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v8184500-08.
13. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework – Comprehensive Version [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs54.htm>.
14. Вовчак О.Д. Поняття кредитного ризику в банківській системі України / Вовчак О.Д., М.П. Онуфрієнко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип.8. – С. 171-174.
15. Ларіонова К.Л., Донченко Т.В. Аналіз та проблеми оцінки кредитного ризику банків України. Вісник Хмельницького національного університету 2020. – №1. – С.233-240. – URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/43.pdf>

16. Подчесова В. Ю. Управління кредитним ризиком банку: дис. на здобуття наук. ступ. канд. економ. наук : спец. 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит / В. Ю. Подчесова ; ДВНЗ "УАБС НБУ". – Суми, 2016. – 220 с.
17. Бучко І.Є. Скоринг як метод зниження кредитного ризику банку / І.Є. Бучко // Вісник університету Банківської справи НБУ. – 2013. – №2(17). – С.178-182.
18. Пернарівський О.В. Методи оцінювання ризиків у банківській діяльності / О.В. Пернарівський, О.О. Пернарівська // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. – Вип.6(17). – С.828- 833.
19. Дзюблюк О.В. Особливості сек'юритизації у механізмі управління кредитним ризиком банківської діяльності / О.В. Дзюблюк // Вісник ТНЕУ. – 2009. – №2. – С.45-55.
20. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку : монографія / О.А. Криклій, Н.Г. Масяк. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 86 с.
21. Кузьмак О.М. Хеджування як метод управління банківськими ризиками / О.М. Кузьмак // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2013. – Вип.22. – С.56-58.

References

1. Postanova Pravlinnia NBU №368 vid 28.08.2001 «Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok rehulivannia diialnosti bankiv v Ukraini» [Elektronnyi resurs]. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Bandurka O.M. Hroshi i kredyt / O.M. Bandurka, V.V. Hlushchenko, A.S. Hlushchenko. – Lviv: Mahnoliia, 2014. – 368 s.
3. Nykytina K. Kredytnyi ryzyk: henezys i definitsiia / K. Nykytina // Torhivlia i rynek Ukrainy : zb.nauk.prats. – Donetsk, 2009. – S.231- 239.
4. Bondarchuk M. K. Bankivska systema : navch. posib. / M.K. Bondarchuk, I.V. Aliekssiev, L.H. Kloba. – Lviv : Liha-Pres, 2017. – 246s.
5. Dzhulai I. A. Shchodo otsinky ryzykiv i mekhanizmv yikh znyzhennia v komertsiiynkh bankakh / I.A. Dzhulai // Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky: zb. nauk. pr. - Kirovohrad: KNTU, 2017. – Vyp. 12, Ch. 1. – S. 224-229.
6. Prynysy upravlinnia kredytnymy ryzykamy. Bazelskyi komitet z bankivskoho nahliadu. Bazel, vid 01.09.2000 r. №996_035. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_0356
7. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 7 «Finansovi instrumenty: rozkryttia informatsii». URL:https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2007_ukr.pdf
8. Metodychni vkazivky z inspektuvannia bankiv «Systema otsinky ryzykiv» vid 15.03.2004 (dokument v0104500-04). NBU. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04#Text>
9. Levchenko V. Aktualni problemy vyznachennia ta minimizatsii ryzykiv ukrainskykh pidpriemstv / V. Levchenko, O. Halushko, M. Skrypova // Ekonomichniy prostir : zbirnyk nauk.prats. – 2018. – №2/20. – С. 200-206.
10. Sierik Yu.V. Vdoskonalennia metodiv upravlinnia kredytnym ryzykom / Yu.V. Sierik // Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini : zb. nauk. prats. – 2016. – №12. – S.11-14.
11. Verkhusha N. P. Sutnist kredytnoho ryzyku banku ta yoho faktory / N.P. Verkhusha // Visnyk Ukrain's'koi akademii bankivskoi spravy. – 2016. – № 2. – S. 67-73.
12. Pro poriadok formuvannia i vykorystannia rezervu dlia vidshkoduvannia mozhlyvykh vtrat za kredytnymy operatsiiamy bankiv [Elektronnyi resurs] : Polozhennia, zatverdzhene postanovoio Pravlinnia NBU vid 06.07.2000 № 279. – URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v8184500-08.
13. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework – Comprehensive Version [Elektronnyi resurs]. – URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs54.htm>.
14. Vovchak O.D. Poniattia kredytnoho ryzyku v bankivskii systemi Ukrainy / Vovchak O.D., M.P. Onufriienko // Naukovyi visnyk Kherson's'koho derzhavnogo universytetu. – 2014. – Vyp.8. – S. 171-174.
15. Larionova K.L., Donchenko T.V. Analiz ta problemy otsinky kredytnoho ryzyku bankiv Ukrainy. Visnyk Khmelnyts'koho natsionalnoho universytetu 2020. – №1. – S.233-240. – URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/43.pdf>
16. Podchesova V. Yu. Upravlinnia kredytnym ryzykom banku: dys. na zdobuttia nauk. stup. kand. ekonom. nauk : spets. 08.00.08 - hroshi, finansy i kredyt / V. Yu. Podchesova ; DVNZ "UABS NBU". – Sumy, 2016. – 220 s.
17. Buchko I.Ie. Skorynh yak metod znyzhennia kredytnoho ryzyku banku / I.Ie. Buchko // Visnyk universytetu Bankivskoi spravy NBU. – 2013. – №2(17). – S.178-182.
18. Pernarivskiy O.V. Metody otsiniuvannia ryzykiv u bankivskii diialnosti / O.V. Pernarivskiy, O.O. Pernarivska // Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia. – 2018. – Vyp.6(17). – S.828- 833.
19. Dziubliuk O.V. Osoblyvosti sekiurytyzatsii u mekhanizmi upravlinnia kredytnym ryzykom bankivskoi diialnosti / O.V. Dziubliuk // Visnyk TNEU. – 2009. – №2. – S.45-55.
20. Kryklii O.A. Upravlinnia kredytnym ryzykom banku : monohrafiia / O.A. Kryklii, N.H. Masiak. – Sumy : DVNZ «UABS NBU», 2008. – 86 s.
21. Kuzmak O.M. Khedzhuvannia yak metod upravlinnia bankivskymy ryzykamy / O.M. Kuzmak // Naukovi zapysky. Seria «Ekononika». – 2013. – Vyp.22. – S.56-58.